

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з наукової роботи
Задорожний З.М. В.

« 09 » _____ 2019 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА
з дисципліни
**«ТЕОРЕТИЧНІ ОСПОВИ ТА ПРАГМАТИКА БЮДЖЕТНОЇ
ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ»**

рівень вищої освіти – третій (освітньо-науковий)
галузь знань – 07 Управління та адміністрування
спеціальність – 072 Фінанси, банківська справа та страхування
освітньо-наукова програма – Фінанси, банківська справа та
страхування

Тернопіль – ТНЕУ
2019

СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «Теоретичні основи та прагматика бюджетної децентралізації»

1. Опис навчальної дисципліни

Дисципліна – Теоретичні основи та прагматика бюджетної децентралізації	Галузь знань, спеціальність, СВО	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 5	галузь знань 07 Управління та адміністрування	Статус дисципліни Вибіркова дисципліна з циклу професійної підготовки Мова навчання українська
Кількість залікових модулів – 2	спеціальність 072 Фінанси, банківська справа та страхування	Рік підготовки: <i>Денна – 1</i> <i>Заочна – 1</i> Семестр: <i>Денна – 2</i> <i>Заочна – 2</i>
Кількість змістових модулів – 2	рівень вищої освіти – третій (освітньо- науковий)	Аудиторні години: <i>Денна – 30 год.;</i> <i>Заочна – 12 год.</i>
Загальна кількість годин – 150		Самостійна робота: <i>Денна – 120 год.;</i> <i>Заочна – 138 год.</i>
		Вид підсумкового контролю – залік

2. Мета і завдання дисципліни «Теоретичні основи та прагматика бюджетної децентралізації»

2.1. Мета вивчення дисципліни.

Метою дисципліни є ґрунтовне засвоєння аспірантами знань про сутність та роль бюджетної децентралізації у економічному і соціальному розвитку адміністративно-територіальних утворень, формуванні ефективного місцевого самоврядування та територіальної організації влади для створення і підтримки повноцінного життєвого середовища для громадян, надання високоякісних та доступних публічних послуг, становлення інститутів прямого народовладдя, задоволення інтересів громадян в усіх сферах життєдіяльності на відповідній території, узгодження інтересів держави та територіальних громад.

Вивчення дисципліни дає змогу: з'ясувати теоретичні основи та значення бюджетної децентралізації, інструменти її здійснення, аналізувати ефективність процесів бюджетної децентралізації, визначити невирішені проблеми та обґрунтувати шляхи їх розв'язання, глибоко переосмислити наявні та формувати нові цілісні знання та професійні практики.

2.2. Передумови для вивчення дисципліни.

Вивчення дисципліни передбачає наявність ґрунтовних знань із базових економічних дисциплін, цілеспрямованої роботи над опрацюванням спеціальної літератури, активної роботи на аудиторних заняттях, проведення самостійної дослідницької роботи. Вивчення дисципліни базується на одержаних результатах навчання по таких дисциплінах: філософія науки, емпіричні методи у наукових дослідженнях, інформаційно-аналітичні технології в наукових пошуках.

3. Програма навчальної дисципліни «Теоретичні основи та прагматика бюджетної децентралізації»

Змістовий модуль 1. Наукові основи бюджетної децентралізації

Тема 1: Сутнісно-теоретичні основи бюджетної децентралізації

План

1. Зміст та необхідність бюджетної децентралізації.
2. Моделі децентралізації: делегування, деволюція та децентралізація.
3. Елементи бюджетної децентралізації.
4. Вплив бюджетної децентралізації на стан державних фінансів та розвиток інституту місцевого самоврядування.

Література: 2, 4, 5, 7, 11, 13, 14, 17, 22, 29.

Тема 2: Розвиток вчення про бюджетну децентралізацію

План

1. Зародження теорії децентралізації в працях Чарльза Тібу.
2. Еволюція теорії децентралізації в працях зарубіжних вчених.
3. Розвиток теорії бюджетної децентралізації в працях українських науковців.
4. Теоретичні та практичні основи бюджетної прозорості як одного з вихідних принципів децентралізації.

Література: 4, 7, 11, 13, 14, 17, 22, 29, 30.

Тема 3. Досвід впровадження бюджетної децентралізації у зарубіжних країнах

План

1. Міжнародні стандарти бюджетної децентралізації.
2. Розвиток бюджетної децентралізації в США та Японії.

3. Особливості децентралізації в Скандинавських країнах.
4. Розвиток місцевого самоврядування та процеси децентралізації в країнах ЄС.

Література: 1, 2, 4, 14, 18, 21, 24, 25, 26, 27, 28.

Змістовий модуль 2. Прагматика бюджетної децентралізації в Україні

Тема 4: Розвиток бюджетної децентралізації в Україні

План

1. Передумови та необхідність бюджетної децентралізації.
2. Формування засад бюджетної децентралізації.
3. Розвиток нормативної бази бюджетної децентралізації.
4. Моніторинг процесу об'єднання територіальних громад.
5. Проблеми та ризики бюджетної децентралізації.

Література: 1, 2, 3, 5, 8, 15, 19, 20.

Тема 5: Фінансові аспекти бюджетної децентралізації в Україні

План

1. Методичні підходи до формування спроможних територіальних громад.
2. Формування та використання бюджетів об'єднаних територіальних громад.
3. Нові підходи до надання трансфертів бюджетам об'єднаних територіальних громад.
4. Державна фінансова підтримка об'єднаних територіальних громад.
5. Результати та проблеми проведення секторальних реформ децентралізації.

Література: 1, 3, 8, 9, 12, 14, 16, 19.

4. Структура залікового кредиту з дисципліни «Теоретичні основи та прагматика бюджетної децентралізації»

(денна форма навчання)

	Кількість годин	
	Аудиторні години	Самостійна робота
Змістовий модуль 1. Наукові основи бюджетної децентралізації		
Тема 1. Сутнісно-теоретичні основи бюджетної децентралізації.	6	24
Тема 2. Розвиток вчення про бюджетну децентралізацію.	6	24
Тема 3. Досвід впровадження бюджетної децентралізації у зарубіжних країнах.	6	24

Змістовий модуль 2. Прагматика бюджетної децентралізації в Україні		
Тема 4. Розвиток бюджетної децентралізації в Україні.	6	24
Тема 5. Фінансові аспекти бюджетної децентралізації в Україні.	6	24
Всього	30	120

(заочна форма навчання)

	Кількість годин	
	Аудиторні години	Самостійна робота
Змістовий модуль 1. Наукові основи бюджетної децентралізації		
Тема 1. Сутнісно-теоретичні основи бюджетної децентралізації.	2	28
Тема 2. Розвиток вчення про бюджетну децентралізацію.	2	27
Тема 3. Досвід впровадження бюджетної децентралізації у зарубіжних країнах.	3	28
Змістовий модуль 2. Прагматика бюджетної децентралізації в Україні		
Тема 4. Розвиток бюджетної децентралізації в Україні.	3	27
Тема 5. Фінансові аспекти бюджетної децентралізації в Україні.	2	28
Всього	12	138

5. Самостійна робота.

№	Тематика	К-сть годин	
		ДФН	ЗФН
1.	Розвиток поглядів на бюджетну децентралізацію у вітчизняній фінансовій думці.	4	6
2.	Типи місцевого самоврядування в зарубіжних країнах та їх вплив на організацію місцевих фінансів.	4	5
3.	Оптимізація структури видатків органів місцевого самоврядування.	4	5
4.	Вдосконалення фінансового забезпечення повноважень органів місцевого самоврядування.	5	5
5.	Суспільні послуги на місцевому рівні та їх фінансове забезпечення.	5	5
6.	Стан та перспективи оподаткування нерухомості в	4	5

	Україні.		
7.	Напрямки зміцнення дохідної бази місцевих бюджетів об'єднаних територіальних громад.	5	6
8.	Стан фінансового вирівнювання в регіонах та роль бюджетних трансфертів у його здійсненні.	5	5
9.	Розвиток міжбюджетних відносин в Україні в контексті децентралізації.	5	5
10.	Стан, проблеми та перспективи здійснення місцевих запозичень в Україні.	4	5
11.	Підвищення ролі громадського фінансового контролю в управлінні місцевими фінансами.	4	6
12.	Досвід та проблеми формування спроможних територіальних громад в Україні.	5	5
13.	Практика та проблематика проведення бюджетних слухань на місцевому рівні.	5	6
14.	Стан та проблеми забезпечення бюджетної прозорості в Україні.	5	6
15.	Прозорість системи публічних закупівель на місцевому рівні.	5	5
16.	Проблеми ефективного використання об'єктів комунальної власності.	5	5
17.	Досвід публічного звітування розпорядників бюджетних коштів місцевих бюджетів.	4	5
18.	Шляхи забезпечення достовірності та доступності бюджетної інформації.	5	5
19.	Практика та проблеми залучення альтернативних джерел доходів на місцевому рівні.	5	6
20.	Моніторинг бюджетної прозорості в світі та рекомендації для України.	4	6
21.	Досвід та проблеми секторальних реформ в Україні.	5	5
22.	Вдосконалення довгострокового бюджетного планування на місцевому рівні	4	6
23.	Розвиток форм громадської участі в бюджетному процесі на місцевому рівні.	5	5
24.	Практика формування бюджетів участі в Україні.	4	5
25.	Міське оподаткування в зарубіжних країнах.	5	5
26.	Зарубіжна практика надання бюджетних трансфертів.	5	5
Разом		120	138

6. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання.

У процесі вивчення дисципліни «Теоретичні основи та прагматика бюджетної децентралізації» використовуються такі засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- стандартизовані тести;
- поточне опитування;
- командні проекти;
- аналітичні звіти, реферати, есе;
- розрахункові та розрахунково-графічні роботи;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- виступи на наукових заходах;
- залік.

7. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю.

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Теоретичні основи та прагматика бюджетної децентралізації» визначається за шкалою оцінювання:

За шкалою ТНЕУ	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90–100	відмінно	A (відмінно)
85–89	добре	B (дуже добре)
75–84		C (добре)
65–74	задовільно	D (задовільно)
60–64		E (достатньо)
35–59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
01–34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

8. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

№	Найменування	Номер теми
1.	Електронний варіант лекцій	1-5
2.	Індивідуальні завдання для самостійного виконання (електронний варіант)	1-5
3.	Презентації та інфографіка по дисципліні	1-5

Рекомендовані джерела інформації:

1. Бугіль С.Я., Ясько Т.С. Фінансове забезпечення місцевого самоврядування в умовах євроінтеграції. Молодий вчений. 2018. Вип. 10. С. 726–729.
2. Возняк Г.В. Переваги та ризики бюджетної децентралізації: теоретико-методологічні аспекти. Проблеми економіки. 2015. №2. С. 253–257.
3. Волохова І.С. Методологія визначення ступеня фінансової децентралізації по видатках. European Journal of Economics and Management. 2016. №1. P. 84–90.
4. Долозіна І.Л. Теоретико-методологічні засади політики управління податково-бюджетними дисбалансами за умов фіскальної децентралізації: монографія. Краматорськ: ДДМА, 2018. 356 с.
5. Кириленко О., Чайковська І. Перспективи запровадження бюджету участі в Україні на основі зарубіжного досвіду. Вісник ТНЕУ. 2015. №2. С. 86–100.
6. Кириленко О.П. Теоретичні та практичні аспекти фінансового механізму забезпечення органів місцевого самоврядування в Україні. Світ фінансів. 2017. Вип. 1. С. 17–27.
7. Кириленко О.П., Кириленко О.В. Демократизація участі громадян у регіональному управлінні. Журнал Європейської економіки. 2016. Т. 15. Вип. 1. С. 121–138.
8. Кириленко О.П., Малиняк Б.С. Унікальний досвід організації публічного звітування про результати використання коштів обласного бюджету: уроки для поширення. Фінанси України. 2017. №3. С. 36–50.
9. Кириленко О.П., Марчук А.П. Модернізація бюджетного забезпечення освіти у рамках секторальної децентралізації. Фінанси України. 2018. №6. С. 75–90.
10. Кізіма Т.О., Лободіна З.М. Перспективи удосконалення бюджетної політики держави в контексті фіскальної децентралізації. Світ фінансів. 2016. Вип. 4. С. 7–19.
11. Лободіна З.М. Бюджетний механізм: концептуальні засади та перспективи модернізації: монографія. Тернопіль: ТНЕУ, 2018. 411 с.
12. Малиняк Б.С. Проблема ефективності використання коштів місцевих бюджетів та шляхи її вирішення. Світ фінансів. 2016. №4. С. 83–94.
13. Пак Н.Т., Кобець К.О. Основні засади фінансової децентралізації в Україні. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент. 2018. Вип. 33. С. 21–26.
14. Письменний В.В. Теоретико-методологічні аспекти формування доходів місцевих бюджетів: монографія. Тернопіль: ТНЕУ, 2018. 468 с.
15. Планування та управління фінансовими ресурсами територіальної громади / О. Кириленко, Б. Малиняк, В. Письменний, В. Русін / Асоціація міст України. К., ТОВ «ПІДПРИЄМСТВО «ВІ ЕН ЕЙ», 2015. 396 с.
16. Раделицький Ю.О. Проблеми наповнення місцевих бюджетів в Україні в контексті фінансової децентралізації. Світ фінансів. 2017. Вип. 2. С. 29–41.

17. Рекова Н.Ю. Економічний аналіз та аудит результатів реалізації політики фіскальної децентралізації: теоретико-методологічні підходи та розвиток в Україні: монографія. Краматорськ: ДДМА, 2018. 559 с.

18. Рекова Н.Ю., Вишневський В.П., Чекіна В.Д., Вієцька О.В., Мойсеєнко К.Є. Реформування системи місцевих фінансів на засадах фіскальної децентралізації: теорія, європейський досвід та вітчизняна практика: монографія / за ред. проф. Н.Ю. Рекової. Покровськ: ДонНТУ, 2016. 252 с.

19. Розвиток бюджетної децентралізації в Україні: наукова доповідь / за ред. д-ра екон. наук І.О. Луніної; НАН України. ДУ «Ін-т екон. та прогнозів. НАН України». К., 2016. 70 с.

20. Русін В. М. Теорія і практика функціонування об'єднаних територіальних громад. Світ фінансів. 2016. №4. С. 33–42.

21. Aiyar Y. & Avani K. The Centralization vs Decentralization Tug of War and the Emerging Narrative of Fiscal Federalism for Social Policy in India. *Regional & Federal Studies*. 2019. Vol. 29, Issue 2. PP. 187–217.

22. Fiscal Decentralization and Budget Control / by L. von Daniels. Edward Elgar Publishing Ltd, 2016. 224 p.

23. Fiscal Decentralization and Local Finance in Developing Countries / by R. Bahl, R. Bird. Edward Elgar Publishing Ltd, 2018. 512 p.

24. Koo J. & Kim B.J. Two Faces of Decentralization in South Korea. *Asian Education and Development Studies*. 2018. Vol. 7, No. 3. PP. 291–302.

25. Lago-Peñas S., Fernández-Leiceaga X., Vaquero-García A. Spanish Fiscal Decentralization: A Successful (But Still Unfinished) Process. *Environment and Planning: Politics and Space*. 2017. Vol. 35/8. PP. 1509–1525.

26. Lessons for Effective Fiscal Decentralization in Sub-Saharan Africa / by N. Hobdari, V. Nguyen, S. Dell'Erba, E. Ruggiero. International Monetary Fund, 2018. 64 p.

27. Lipscomb M., Mobarak A. Decentralization and Pollution Spillovers: Evidence from the Re-drawing of County Borders in Brazil. *The Review of Economic Studies*. 2017 Vol. 84, Issue 1. PP. 464–502.

28. Merkaç E., Zhllima E. & Imami D. Fiscal Decentralization in Albania: Trends and Challenges at the Dawn of Territorial Reform. *Journal of Balkan and Near Eastern Studies*. Vol. 19, Issue 6, 2017. pp. 684–699.

29. Plaček M., Ochrana F., Půček M. & Nemeč J. Fiscal Decentralization Reforms. Springer, Cham, 2020. URL: <https://www.springer.com/gp/book/9783030467579>.

30. Qiao M., Ding S. & Liu Y. Fiscal Decentralization and Government Size: The Role of Democracy. *European Journal of Political Economy*. 2019. Vol. 59. PP. 316–330.